

له پښتو ژبه بهر و پښتو ژبه
 ته ده بی مندا پښتو ژبه ... عه لی
 همه پښتو ژبه بهر زنجی

[illegible]

باسی له هه وای چه ند نوسه رڼك كړدووه له بواړی چیرك نوسین دا و خو نندنه وهی بڼ كړدووه. باشه ئمه له بواړی چیرك دا . ئه ی له بواړی شیعر دا تا ئستا چی كړاوه؟ هه ندك جار لږه و لهو ره خنه یان لڼك ښه وه یه ك ده بینر ټ به ټام بهو بهر فراوانییه نییه ئه گهر به راورد بكر ټ بهو هه مووه کی ئستا دهرده چن و هه ن. وهك هه و ټه كانی كاك نه وزاد علی ئه حمده و مام ټستا ټهزا شوان و مام ټستا حه مه كهریم هه ورامی و مام ټستا رازاوه رشید صه بری و مام ټستا حه مه صا ټح فرهادی و ناهیده ئه حمده و چه ند كه سانكی تر ... كه ئه ویش زږر كه مه. له وه شدا نا ټه هه وای كاك (ئه مین محمد) له بیر بكر ټ كه ههر لهو كټ ټبه ی یه ك ټی نوسه راندا له گه ټ بابه ته كه ی مام ټستا (محمد فریق حسن) دا دهر باره ی شیعر ی مندا ټان بڼاوی كړد بڼه وه، كه به بڼاوی من كاركی به سود و هه و ټكی باش بوو لهو بواره دا ، خڅگه كاك ئه مین فراوانتری بكر دایه و بیکردایه به كټ ټبڼك ، د ټنیام سودی باشی ده بوو بڼ ئه وان ه ی كه شیعر بڼ مندا ټان ده نوسن یان پڼ شتریش نوسیویانه. ده توانین بڼ ټین ئه و كټ ټبه ی كه یه ك ټی نوسه رانی كورد لق ی سل ټمانی چاپی كړد كه پڼ شتریش وهك ك ټ پڼ شكهش كړا له دوو رڼژدا و دوا یی بابه ته كانی ك ټه كان به ش ټوه ی كټ ټب پڼ شكهش به ئاماده بووان كړان. كاركی زږر باش بوو وهك سهره تا به ټام هه وای تری لهو ش ټوه یه ی به دوا دا نه هات. له هه مان كاتیشدا تیراژی كټ ټبه كه كه کم بوو چونكه له كټ ټبخانه كاندا نابینر ټ. هه روه ها مام ټستای نوسه ر حسن به فرین به چه ند زنجیره یه ك له پاشك ټی ئه ده ب و هونه ری كوردستانی نو ټ دا خو نندنه وه یه کی بڼ كټ ټبی (ما ټی باران) ی كاك (ئه مین محمد) ی شاعیر كړد ، له وان ه یه یه لږه و لهو ټ كاری وای تریش كړا ټ به ټام له بهر بهر بڼاوی و زږری بڼاوا كړاوه كان ده ستمان نه گه یشتب ټ. . خڅیشم چه ند جارك دهر باره ی شیعر و چیرك و گڼ قاری مندا ټان بابه تم بڼاوكړد ټه وه به ټام ههر وه كو پڼ ویست نه بوون و به ته و اوای نه گه یشتونه ته به رده ست هه مووان. بڼ یه به پڼ ویستی ده زانم له بهر گرنگی مندا ټ و ئه ده بی مندا ټ پڼ شنیارك ئاراسته ی هه موو ئه وان ه بكه م كه لهو بواره دا كرده كهن و پڼ شكه وتن و سهر كه وتنی ئه ده بی مندا ټان خه می گه وره یانه، كه ئمه ئستا پڼ ویستیمان به گڼ قاركی تایبه ت به ره خنه و لڼك ښه وه و خو نندنه وه ی ئه و بابه تانه هه یه كه پڼ شتر و ئستا ش به به رده وامی بڼ مندا ټان دهرچون و دهرده چن. چونكه باوه ټان ټه زږر جار چیرك یان شیعر یان بابه ت ټك ده بینم كه نوسراوه بڼ مندا ټان جا چ له گڼ قار و رڼژنامه كاندا ټه یان لهو كټ ټب و نام ټلكانه ی كه پڼ شكهش به مندا ټان كړاون و كه س لایان لڼ ناكاته وه و مایه ی سهرسو ټمان و ټ ټامان. چونكه مندا ټ بنیات نه ری ك ټمه ټگایه و وهك زانایانی بواړی په روه رده و دهر و نزان ی باسی ده كهن

، که سټی مندا له سهره تاي پټنج سا ي يه که می ته مهنی دا دروست ده بټ
 .. جا چ زانیارییه بدرټ به مندا ټهوه وهرده گرت ، بټ یه به
 پټویستی ده زانم که لهو هه مووه باش و خراپ جیا بکر ټهوه ، تا
 خراپه کان نه بن به ما ټ به سهر ټه ده بی مندا ټهوه و دټ نیام وه که له
 پټشدا باس م کرد هه ندټ کیان له نه شاره زایی یانه لهو ټه ده به و له
 روانگهی خټ شه ویستیان بټ مندا ټان ټهوه یان نویسه . چونکه ده بټ لای
 هه مووان ټهو راستیه ټاشکرا بټت . من ده پرسم کام لهو گټ ټاره
 تایه تانهی که بټ مندا ټان دهرده چن له لایه ن که سټ کهوه خو ټندنه وهی بټ
 کراوه؟ یان دهر باره ی نوسراوه و شهن و کهو ټکی زانستیانه و
 سه رده میانه ی بټ کراوه؟ کام گټ ټار ههر لای خټ شیانه وه
 بیل ټگرافیا یه کی بټ کراوه بټ سرجم باب ته کانی؟ وه ټا گاداریم
 مام ټستا ټهمده قادر سه عید بیل ټگرافیا ی بټ 50 یان 60 ژماره ی
 گټ ټاری جگه رگ ټشه کان ټه نجامدا وه ټکت ټټ که له وانه یه ههر لای
 که سانی نزیك گټ ټاره که هه بټت. ټهی بټ ژماره کانی تری؟ به شداری
 کټ کټ کم کرد که به بټ نهی دهر چوونی ژماره 100 ی گټ ټاری گو ټه کانه وه
 سازکرا بوو برای نوسر کاک (خالد عه بدول) باس ټکی گټ ټاری (گو ټه کان)
 ی کرد وه ټخو ټندنه وه یه ټ ، به ټام وه ټاو کردنه وه نه مبینی که
 ټمهش لهو کټ ټه دا راو بټ چوونی خټ مانمان دهر باره ی باب ته که خسته روو
 ټه و کاته. یان ټه و کټ ټب و نام ټلکانه ی که ناو به ناو دهرده چن؟ یان
 ټه وانه ی که له زمانه کانی تره وه ده کر ټن به کوردی؟ چی کراوه؟ پټویسته
 دټ سټزان و خه مخ ټرانی دنیا جوانه که ی مندا ټ و ټه ده بی مندا ټ لایه ټ
 لهو بواره بکه نه وه . به ټاستی له ټټستادا زټر پټویسته .

من وه ټ شاعیر و نوسر له بواری ټه ده بی مندا ټان دا له زټر
 چاو پټ که وتن دا باسی ټه وم کردووه ، تا له ټرک شټ پټ که له هه ول ټر
 یه کټتی نوسهران مه ټبه ندی گشتی سازی کرد باس م کرد و له ده ټکیش له
 یه که مین کټ نفرانسی ټه ده بی مندا ټان دا باس مان کرد . بټ یه لټ ره دا به
 پټویستی ده زانم که ټه و زه نگه جار ټکی تریش لټ بده مه وه و بټ م
 پټویستی مان به گټ ټار ټکی تایهت به ره خنه و لټ کټ ټینه وه و
 خټندنه وهی هه موو ټه و باب ته تانه هه یه که پټشکهش به مندا ټان ده کر ټن
 ، جا له لایه ن وه زاره تی رټ شنبیرییه وه بټت یان یه کټتی نوسهران یان
 له لایه ن (ټه نجومه نی نوسه رانی مندا ټانی کورد) وه بټت که دروست بوو
 ټه مهش یان پټشنیاره بټ دروست بوونی ټه نجومه نټ که له خه مخ ټران و
 دټ سټزان لهو نوسر و ټه دیب و شاعیرانه ی که بټ مندا ټانی کورد
 ده نوسن له ټټستادا ، یان ههر لایه ټ که گرنگی به مندا ټ و دنیا ی مندا ټ
 و ټه ده ب و هونه ری مندا ټ ده دات. من لام سهیره کار ټکی وا گرنگ و پټ
 بایه خ پشت گو ټ خراوه و وه کو پټویست لای لټ ناکر ټه وه . چونکه
 په یوه ندی راسته وخټی به مندا ټ و دوار ټژی مندا ټ و کټ مه ټگاشه وه

هه‌یه، له ئه‌ده‌بی مندا[اندا بوونی ئه‌و گ[فاره(گ[فار[ك كه گرنگی به خو[ندنه‌وه و [ه‌خنه بدات) گرنگی له‌م خا[انه‌دا ده‌رده‌كه‌وت:

1. هه‌موو با‌به‌ته‌كان له‌و[ب[اوده‌كر[نه‌وه، به ئاسانی نوسه‌رانی ئه‌و بواره ده‌یگه‌ن[و ده‌یخو[ننه‌وه چونكه تایبه‌ته به بواره‌كه‌ی خ[یان. ئه‌وی راستی ب[ت له ئ[ستادا ك[مه[ك گ[فار له كوردستاندا ده‌رده‌چن ئه‌گه‌ر با‌به‌ت[كی به‌سودیش تیا‌یا‌ندا ب[اوبكر[ته‌وه ده‌رباره‌ی ئه‌ده‌بی مندا[ان و باسی گ[فار[ك یان كت[ب[ك یان هه‌رباس[ك كه راسته‌وخ[په‌یوه‌ندی به ئه‌ده‌ب و هونه‌ری مندا[انه‌وه ب[ت به گران نوسه‌رانی ئه‌و بواره ده‌یگه‌ن[چونكه هه‌ند[کیان تیرازیان كه‌مه و هه‌ند[کیان ته‌نها له نا‌وچه‌یه‌كدا ب[اوده‌بنه‌وه و هه‌ند[کیان گران.

2. به پ[ی توانا جیا‌كردنه‌وه و ناسینی ئه‌و كت[ب و نامیلكانه‌ی كه گونجاون و شیاون و له هه‌موو لایه‌ن[كه‌وه ب[كه‌مو كو[ین و ده‌توانر[ت بخر[نه به‌رده‌ست مندا[ان تا بیا‌نخو[ننه‌وه یان ب[یان بخو[نر[نه‌وه. خ[هه‌ر ره‌نگا‌وره‌نگی مه‌رج نییه، ئه‌ی نا‌وه‌ر[ك و با‌به‌ته‌كانی؟ ئه‌ی و[نه‌كانی نا‌و كت[ب[كه‌ه؟ ئه‌مانه ز[ر گرنگن ب[مندا[ان چونكه ز[ر جار و[نه‌یه‌كی نه‌شیا‌و كاریگه‌ری نه‌ر[نی له‌سه‌ر مندا[ان دروست ده‌كات. هه‌روه‌ها له‌هه‌مان كاتیشدا ناسینی ئه‌و نوسه‌ر و شاعیرانه‌ی كه توانیویانه با‌به‌ته‌كانیان به‌ش[وه‌یه‌كی دروست و دوور له‌سواوی و دووباره بونه‌وه بگه‌یه‌ننه مندا[ان و هه‌میشه له به‌ره‌وپ[شچوون دان و هه‌و[ی دا‌ه[نان ده‌ده‌ن.

3. به‌خ[دا‌چوونه‌وه‌ی ئه‌و كه‌سانه‌ی كه له‌به‌ره‌مه‌كانیا‌ندا كه‌موكو[ی هه‌یه و به‌ره‌وپ[شیان ده‌بات و ر[نیشانده‌ریش ده‌ب[ت ب[ئه‌وانه‌ی كه تازه ده‌ست پ[ده‌كه‌ن و ده‌یا‌نه‌و[ت كار ب[مندا[ان بکه‌ن.

4. به‌دی‌ه[نانی ئه‌ده‌ب[كی دروست و جوان ب[مندا[ان.

5. به‌رز را‌گرتنی هه‌و[و ماندوو بوونی هه‌موو ئه‌و د[س[ز و خه‌مخ[رانه‌ی كه له‌و جیهانه‌ جوانه‌ی مندا[اندا كار ده‌كه‌ن و پ[دانی گو[وتینی زیاتر پ[یان.

6. ئه‌مه‌ش واده‌كات كه بنچینه ب[ت ب[دامه‌زاندنی ده‌زگایه‌كی تایبه‌ت و سه‌ربه‌خ[ب[جیهانی مندا[ان(په‌خش و ب[ا‌و‌كردنه‌وه) كه ك[مه[ك شت له‌خ[بگر[ت له‌وانه:

• ده‌سته‌یه‌كی شاره‌زا و كارامه و ل[ها‌توو له ئه‌ده‌بی مندا[اندا پشت به توانا‌كانیان به‌سه‌تر[ت و دوور له هه‌موو شت[كی لاوه‌كی.

• ئه‌و ده‌زگایه بب[ته ج[گه‌ی چا‌پ‌كردن و ب[ا‌و‌كردنه‌وه‌ی هه‌موو ئه‌و به‌ره‌مه‌مانه‌ی كه نوسه‌ران و شاعیرانی كورد ده‌یا‌نه‌و[ت پ[شكه‌ش به مندا[انی كوردی بکه‌ن. هه‌روه‌ها هه‌و[ی ته‌واو بدر[ت كه به‌ره‌مه‌كان گشت مه‌رج و پ[دا‌ویستیه‌كانی كت[ب[بی مندا[انیا‌ن ت[دا‌ب[ت. و كه‌سانی پسپ[و شاره‌زای ئه‌م بواره‌نه‌شی ت[دا‌ب[ت. چونكه نا‌ب[ت كه‌موكو[ی

تـدا بـت که ده کاته دهست مندا. به بـواي ئـمه گـفـاري مندا.ان ده بـت ستا فـکـي هـه بـت که ئـمانه له خـ بـگرـت.خـ ئـگـهـر وه کو ستا فـيش نه کـراو نه گونجا ئـهـوا ده توانـرت ته کـليف لهـو که سـانه بـکـرت بـ چاوپـدا خـشاندنـي پـش چا پـکردنـي و بـا و کـردنـه وهـي.

• شارهـزا له بـواري ئـهـدهـبي مندا.اندا. (چـيرـک، هـنـراوه، ئـپـهـرت ...)

• شارهـزا له بـواري زـمانـهـوانـي دا.

• شارهـزا له بـواري زانـست و تـهـندروستـي و ژينـگـهـدا.

• شارهـزا له بـواري دـهـرونـزانـي و کـمـهـا يـهـتي دا.

• شارهـزا له بـواري هـونهـري و دـيزاين و رـهـنگ و وـنـهـکردن دا.

• شارهـزا له بـواري يـاسـا و مـافـهـکانـي مندا.اندا.

• شارهـزا له بـواري کـلتـور و کهـلهـپـوردا.

• شارهـزا له بـواري وهـرگـگـاندا.

ئـهـگـهـر هـهـموو ئـمانـه بهـشـوهـيهـکـي دروست و هاوئـامـانـج کاربـکـهـن بـگـومان بهـرهـمـکـي باش و بهـسـود و شايـسته به مندا.ان دهـهـنـنه بهـرهـم . با که مـيش بـت ، گـرنگ نـيه ، چـونـکه هـهـرگـيز زـر و بـر بـ ئـهـو بـواره ناگـونـجـت و باش نـيه . گـرنگ ئـهـوهـيه به تـيرـاژـکـي زـر بـت و هـهـرزان بـت و بهـئـاسـانـي بـگـاته دهـستـي هـهـموو مندا.ان کـي کـورد له شار و شارـچـکه و لادـکـانـي کـوردستاندا. من ئـهـوه بهـباش نازانـم که کـتـبـکـيان گـفـاري کـ به ژماره زـر بـت بهـئـام به تـيرـاژـي دـهـرچـوون کم بـت. بـ نمـونه من زـر کـتـبـيان نامـيلکـهـي مندا.ان دهـبينـم تـيرـاژـهـکـي (500) دانـهـيه که نـوسـهـرهـکـي بـ هـهـموو مندا.انـي کـوردـي نـوسـيـوه . جا خـ ئـهـگـهـر ئـمه بهـراستـي بـمانـهـوت خـزمـهـت به مندا.ان و ئـهـدهـبي مندا.ان بـکـهـين ئـهـوه له سنـوري گـهـهـکـکـهـهـر ناچـت چـونـکه بهـشـي مندا.انـي دوو قـوتـا بـخـانه ناکات . بـيـه لـاي ئـمه بهـرهـمـي باش به تـيرـاژـکـي زـر گـرنگـتره لهـوهـي که چـهـند بهـرهـمـکـ بـکـرت و به تـيرـاژـکـي کم . چـونـکه ئـهـگـهـر بـين ئـهـو کـتـبـ و نامـيلکـانهـي که تـهـنها 500 دانـهـيان لـ چا پـکـراوه و بـ مندا.انـن پـاش ماوهـيهـک نامـنـن له کـتـبـخـانهـکاندا . لهـگـهـ ئـهـوهـشـدا هـهـندـکـيان هـهـر له سنـوري شارـکـيان شارـچـکهـيهـکـدان . ئـهـوهـي که گـرنگـه لـهـدا باسـي بـکـهـم ئـهـوهـيه زـر جار نامـيلکـهـيهـکـيان کـتـبـکـي مندا.ان لهـلـايـهـن دهـزگـايـهـکهـوه چاپ دهـکـرت چـونـکه تـيرـاژـهـکـي کهـمه ئـهـو بهـرهـمـه و ن دهـبـت ، چـونـکه دهـزگـاکـه خـي بهـسـهـر چـهـند شوـنـکـدا دا بهـشـي دهـکات و له کـتـبـخـانهـکانـي بازاريـشـدا نابـينـرـن و لـاي نـوسـهـرهـکـش نامـنـت . ئـمه وـاي بهـباش دهـزانـين که با بهـتي مندا.ان شـيـعـر ، چـيرـکـيان ئـپـهـرت يان شانـگـهـري يان بهـرهـمـي وهـرگـگـراو که سـانـکـي تـريـش پـش چا پـکردن بـيـبنـن ، وهـک پـشـتر با سـمـکرد نهـک يهـکـسـهـر نـوسـهـر يان شـاعـير يان وهـرگـگـ لهـگـهـ رـزي زـرمـدا خـي چاپـي بـکات و بـيخـاته بهـردهـستـي مندا.ان . خـ ئـهـگـهـر ئـهـو

لیژنه‌یه‌ش نه‌بوو و اباشه و واپ‌یست ده‌کات که له‌کاتی پ‌دانی ژماره‌ی سپاردن دا به‌تایبه‌تی به‌ره‌می مندا‌ان لیژنه‌یه‌ک هاوش‌وه‌ی ئه‌و لیژنه‌یه‌ی باس‌م‌کرد پ‌شتر په‌سه‌ندی بکات و ره‌زامه‌ندی له‌سه‌ر بدات ئه‌وسا چاپ بک‌ت ئه‌مه‌ش له‌به‌ر گرنگی و هه‌ستیار‌ی مندا‌ و ئه‌ده‌بی مندا‌ان. ، به‌ام ب‌ زیاتر به‌ره‌وپ‌ش‌چون و سه‌رکه‌وتنی ز‌رت‌ری پ‌ویستی به‌ ئاو‌ی د‌س‌زان و خه‌م‌خ‌رانی ئه‌و بواره هه‌یه . به‌هیوای به‌ره‌وپ‌ش‌چوونی ئه‌ده‌بی مندا‌انی کورد له‌ کوردستاندا ئ‌مه‌ راو ب‌چوونی خ‌مان خسته روو چاو‌ه‌وانی ئاو‌دانه‌وه‌ی د‌س‌زانی ئه‌و بواره‌ین.

نوسینی: عه‌لی حه‌مه‌‌ه‌شید به‌رزنجی